Demand Paper, 2025

अनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूको धनगढी मागपत्र
अनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकप्रादेशिक सम्मेलन
चैत्र १४-१५, २०८१, धनगढी

पृष्ठभूमि

अनौपचारिक श्रम क्षेत्रमाकार्यरत हामी सुदूरपश्चिमप्रदेशका ९ वटै जिल्लाहरूश्रमिकहरू २०८१ चैत्र १४ र १५ गते सम्मेलनमा सहभागीभएका छौं । सबै जिल्लाकाहामीश्रमिकहरूका साझा समस्यातथा मुद्दामा छलफल गर्दा यो निष्कर्षमापुगेका छौं कि, हामी फरक-फरक स्थानहरूमा रहेतापनिहामीअनौपचारिक श्रमिहरूले भोगिरहेका शोषण, उत्पीडन, अन्याय, दुर्व्यवहार,तथाअसमानताकाकथाहरू साझा छन् । हामीले छलफलका दौरानशोषण र अन्यायबाट मुक्तहुनकालागि यस सम्मेलनको निष्कर्ष स्वरुपव्र्बुदे "अनौपचारिक श्रमिकहरूको धनगढी मागपत्र २०८१" जारी गर्दछौं ।

हाम्रामागहरू

१. हामीअनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूअझै पनिज्यालामाविभेद भोगिरहेका छौं तथाज्यालामा ठगिएका छौं । सरकारले तोकेको न्यूनतमज्यालाभन्दानिकै कमज्यालापाइरहेका छौं । पुरुषले दिनभरीको कामगर्दा रु. ५०० पाउँदाहामीमहिलाहरू रु. ३०० माकामगर्न बाध्य छौं । कतिपय ठाउँमा अझै पनि राज्यले बन्द गरेको बालीघरे प्रथा, खलो प्रथाअनुसार कामबापतन्यूनतममात्रामाधान, गहुँलिनबाध्य छौं । गरिबीका कारणले तीन्यूनतमज्यालातथा यस्ताप्रथामाकामगर्न बाध्य छौं । हामीअनौपचारिक श्रमिकहरू बालीघरे तथाखलो जस्ता प्रथाहरूको अन्त्यका साथै आफ्नो श्रम अनुसारको सम्मानजनकज्याला सुनिश्चितगर्न, र बालीघरे, खलो जस्ता अन्यायपूर्ण प्रथाहरुको अन्त्यकालागि सरकारसँग मागगर्दछौं ।

२. हामीअनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूकालागि ८ घण्टाको कार्य अवधिमात्रमिथ्या सपना जस्तै रहेको छ । दैनिकमात्ररु. ३००को ज्यालाकालागिहामी ११ घण्टा, वा सो भन्दा बढी समय सम्मकामगर्न बाध्य छौं । कामगर्ने समय भन्दा केहि मिनेट मात्र ढिला हुँदाहामीलाई कामगर्न रोकिन्छ भने काम सकिने समय भन्दा ढीला कामगर्न बाध्यहुँदा"ओभरटाइम"को रकमप्राप्तगर्दैनौं । हामीअनौपचारिक श्रमिकहरूनिश्चितकार्य अवधितोकिनु पर्नेका साथै ओभरटाइम ज्यालाको सुनिश्चितगर्न सरकारसँग मागगर्दछौं ।

३.हामीअनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूशारीरिक,मानसिक,आर्थिक हिंसाका साथै अपमानजनकबोलीतथादुर्व्यवहार भोगिरहेका छौं । त्यस्ता हिंसा सम्बोधनकालागिगुनासो सम्बोधनगर्ने संयन्त्रसम्मको पहुचँबाटबञ्चित छौं । हामीअनौपचारिक श्रमिकहरूहिंसारहितकार्यस्थलको सुनिश्चितताकासाथै सम्मानपूर्ण व्यवहारका लागि सरकारसँग मागगर्दछौं ।

४. हामीअनौपचारिक श्रमकाश्रमिकहरूकालागिकार्यस्थलमा सुरक्षा सामग्रीहरू, दुर्घटना र स्वास्थ्यबीमाको व्यवस्थानहुँदा घाउचोटपटक लाग्दाउपचारको खर्च आफै गर्न बाध्यछौं । त्यस्तै सुरक्षा सामग्रीआफैले समेत व्यवस्थागर्नुपरेको अवस्था छ । यसरी घाइते हुँदाहामीश्रम तथा ज्यालाबाट समेत बञ्चितहुनेगरेको तथा बिरामीअवस्थामा समेत कामगर्न बाध्य छौं । तसर्थ हामीअनौपचारिक श्रमिकहरूकार्यस्थलमा सुरक्षा सामग्रीतथाबीमाको सुनिश्चितगर्नका लागि सरकारसँग मागगर्दछौं ।

५. हामीअनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूपहिचानविहिनभ्रैं छौं । हामीले राज्यको अर्थतन्त्रमा पुऱ्याएको योगदानको कदर त भएको छैन नै, हामीकामगर्न नसक्ने अवस्थामा राज्यले हाम्रो सुरक्षाको समेत कुनै चासो दिएको छैन । तसर्थ हामीअनौपचारिक श्रमिकहरूआफ्नो पहिचानको सुनिश्चितताकालागि स्थानीयतहलेश्रमिकको पहिचानतथावर्गीकरण गर्न, परिचयपत्रप्रदानगर्न र राज्यले नै योगदान गरी सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्ध गराउनकालागि सरकारसँग मागगर्दछौं ।

६. हामीअनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूले भोगिरहेका शोषण तथाअन्यायको अनुगमनगर्नका लागि स्थानीय सरकार नै सबैभन्दानजिकको सरकार हो । हाम्रो गाउँगाउँमा रहेका सरकारले नियमित रूपले श्रम अनुगमनगरि हाम्रो लागिशोषणमुक्त सुरक्षिततथा सम्मानजनककार्यस्थलको सुनिश्चितगरियोस् ।त्यस्तै सुदूरपश्चिमप्रदेशका हरेक स्थानीयतहले श्रम अनुमगन गरे नगरेको नियमनतथाअनुगमनगर्नका लागिमागगर्दछौं ।

७ हामीअनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरूमुक्तकमैया, हलियातथाकमलरी समुदायबाट ठूलो संख्यामा छौं । नेपाल सरकारले हाम्रो पुनर्स्थापनाकालागिविभिन्नकदमहरूचालेका छन् तर अझै पनिहजारौं मुक्तबँधुवाश्रमिक परिवारहरूपुनर्स्थापनाप्याकेज पाउनबाट बञ्चित छौं, जसले गर्दा हाम्रो अरुको काममा नै आश्रित हुनबाध्य छौं । तसर्थ हामीमुक्तकमैया, हलिया र कमलरी समुदायकाअनौपचारिक श्रमिकहरू आफ्नो न्यायिकपुनर्स्थापनाकालागिसुदूरपश्चिमप्रदेश सरकारद्वारा पारित "मुक्तकमैया, हलियातथाकमलरी पुनर्स्थापनाकार्यविधि २०८०"को पूर्ण कार्यान्वयनकालागि सरकारसँग मागगर्दछौं ।

अनौपचारिक श्रमिकहरूको हस्ताक्षर

क्र.स.	नाम थर	जिल्ला	हस्ताक्षर
१	सितापार्की	डोटी	
२	राधा नेपाली	डोटी	
३	नौसरी नागरि	डोटी	
४	डम्मरी वि.क.	डोटी	
५	सारदा टमटा	डडेल्धुरा	
६	आरती सुनार	डडेल्धुरा	
७	सारदा वि.क.	डडेल्धुरा	
८	सरिताभुल	बैतडी	
९	भागाभुल	बैतडी	
१०	पार्वतीभुल	बैतडी	
११	कमलाचुनारा	दार्चुला	
१२	धनापार्की	दार्चुला	
१३	कौशिल्लालुहार	दार्चुला	
१४	पद्मा सार्की	बझाङ	
१५	नखरी देवी सार्की	बझाङ	
१६	काली देवि सार्की	बझाङ	
१७	कार्तिक्यालुहार	बाजुरा	
१८	बाचु सार्की	बाजुरा	
१९	अम्पुरा लुहार	बाजुरा	
२०	लिलाभुल	अछाम	

२१	नरगताकुमारी ठकुल्ला	अछाम	[signature]
२२	अमला देवि बुडा	अछाम	[signature]
२३	पार्वतीचौधरी	कैलाली	[signature]
२४	सुशिलाचौधरी	कैलाली	[signature]
२५	लक्ष्मीचौधरी	कैलाली	[signature]
२६	मन्जु चौधरी	कन्चनपुर	[signature]
२७	चन्द्राचौधरी	कन्चनपुर	[signature]
२८	निर्मलाचौधरी	कन्चनपुर	[signature]